

Saksbehandler: Stephanie Dietrich

Saksdokumenter:

Brev fra eksekutivkomiteen om navneendringen
Signaturforklaringen, KM 1999

Navneendring – Leuenberg kirkefellesskap

Sammendrag

Den norske kirke vedtok på Kirkemøtet i 1999 å undertegne Leuenbergkonkordien fra 1973, og dermed slutte seg til Leuenberg kirkefellesskapet (LKF). Dette innebærer alter- og prekestolfellesskap med ca. 100 kirker av reformatorisk opprinnelse i Europa. Fellesskapets navn har sin opprinnelse i den sveitsiske byen Leuenberg, der konkordien ble vedtatt. På siste generalforsamling i Belfast ble det vedtatt å arbeide videre med å finne en ny og bedre betegnelse for kirkefellesskapet. Fellesskapets eksekutivkomité har nå oversendt en forespørsel til kirkene med forslag til nytt navn. Mellomkirkelig råd skal på vegne av Den norske kirke avgi sitt svar innen 30. september.

Forslag til vedtak:

1. Mellomkirkelig råd for Den norske kirke har på sitt møte 7.-8.9.2003 drøftet forslaget til navneendring. Mellomkirkelig råd har forståelse for eksekutivkomiteens anliggende om å finne et nytt og bedre navn for fellesskapet.
2. Mellomkirkelig råd viser til pkt.5 i signaturforklaringen der Kirkemøtet stiller seg kritisk til en europeisk protestantisk synodedannelse. Mellomkirkelig råd ønsker i samsvar med dette å understreke at man fortsatt ser kritisk på eksekutivkomiteens ønske om at fellesskapet skal være *the* "protestant voice" i Europa. Navneendringen og ønsket om at Leuenberg kirkefellesskapet skal frembære *den* protestantiske stemmen i Europa bør derfor holdes atskilt.
3. Mellomkirkelig råd for Den norske kirke beklager at forslaget til navneendring sannsynligvis ikke blir tatt opp på neste generalforsamling. Mellomkirkelig råd ber om at både navneendringen og fellesskapets identitet og oppgaver stilles til debatt på neste generalforsamling i samsvar med vedtaket på generalforsamlingen i Belfast i 2001.
4. Mellomkirkelig råd er bare delvis enig i forslaget til navneendring. Mens den tyske betegnelsen "Gemeinschaft evangelischer Kirchen in Europa" kan være sakssvarende, ber man om at det engelske ordet „protestant“ revurderes, blant annet av hensyn til vår egen selvforståelse. Mellomkirkelig råd svarer derfor avvisende på spørsmålet om navneendringen godtas i sin helhet.
5. Mellomkirkelig råd ønsker å peke på at verken "protestantisk" eller "evangelisk" er egnede betegnelser i vår skandinaviske språkkontekst for å beskrive vår konfesjonelle identitet. Her vil "fellesskapet av reformatoriske kirker", slik undertittelen i det nåværende navnet er, være mer adekvat.
6. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet om å ta kontakt med de andre nordiske medlemskirkene angående felles nordisk navnevalg for fellesskapet.

Saksorientering

Historikk

Leuenbergkonkordien er en avtale fra 1973 om alter- og prekestofellesskap mellom protestantiske kirker. Navnet stammer fra et sted i Sveits, der avtalen fikk sin endelige form. I dag er det over 100 medlemskirker i dette kirkefellesskapet. Kirkene forplikter seg til, på bakgrunn av en grunnleggende enighet i forståelsen av evangeliet, å tilby hverandre alter- og prekestofellesskap.

Den norske kirke var med i prosessen som førte frem til avtalen, men så seg på det daværende tidspunktet ikke i stand til å undertegne konkordien, først og fremst av kirkerettslige grunner. Etter at Porvooavtalen var blitt undertegnet, ble spørsmålet om en norsk tilslutning tatt opp på nytt, og i 1999 vedtok Kirkemøtet at Den norske kirke skulle bli medlem i kirkefellesskapet. Motargumentene den gang gikk blant annet på at konkordien var et utidsmessig og minimalistisk dokument som ikke er tilstrekkelig for et så omfattende fellesskap med andre kirker. Ikke minst kritiserte man at fellesskapets ekklesiologi var for uklar, og at Den norske kirke ville motsi seg selv hvis den undertegnet både Porvooavtalen, Nådens Fellesskap og Leuenbergkonkordien (kompatibilitetsspørsmålet). Argumentene for en undertegning var at det dogmatisk sett fortsatt ikke var noe i veien for å undertegne konkordien, og at det var teologisk riktig å si at spørsmålet om hvordan tilsynstjenesten i de enkelte kirker utformes ikke er et kirkesplittende spørsmål. Mao: Den norske kirke må kunne ha alter- og prekestofellesskap også med kirker der tilsynstjenesten ikke utformes i form av episkopatet, men gjennom andre tilsynsstrukturer. Man argumenterte for at dette nettopp var i samsvar med de andre av våre økumeniske avtaler, og ikke i motsetning til dem. Gjennom en såkalt "signaturforklaring" prøvde man å utdype Den norske kirkes undertegnelse av konkordien. (Se vedlegg, protokoll fra Kirkemøtet 1999)

Bakgrunn

I signaturforklaringen tydeliggjorde man at Den norske kirke anså dette kirkefellesskapet som et nyttig grunnlag for samarbeidet mellom kirkene og et godt redskap for å drive videre studiearbeid kirkene imellom. Samtidig ønsket man ikke at LKF skulle bli en ny tung aktør som sammenslutning av protestantiske kirker. Man var også kritisk til ønsket om å bli til en "protestantisk synode i Europa" og til å utvikle LKF til å bli en tung økumenisk organisasjon ved siden av de bestående organisasjoner, ikke minst ved siden av KEK. Fra norsk side ville man heller støtte opp under de økumeniske organisasjonenes arbeid i Europa, også for å unngå en forsterket protestantisk konfesjonalisme. I den senere tid, etter LKFs generalforsamling i Belfast, har ønsket om en slik protestantisk konsolidering i Europa blitt mer eksplisitt igjen.

Dette har blant annet resultert i at man ønsker å forandre på fellesskapets navn for å synliggjøre "more clearly the character of the Leuenberg Church Fellowship as a fellowship of Protestant churches". Eksekutivkomiteen har nå kommet med en forespørsel til kirkene om å godta deres forslag på et nytt navn. Det gamle navnet "Leuenberger Kirchengemeinschaft" oppleves som både tungvint og kommuniserer dårlig utad. Hovedargumentet er at fellesskapets ønske om å være "den evangeliske røsten i Europa" samsvarer dårlig med fellesskapets nåværende navn.

På tysk skal LKF få navnet: Gemeinschaft evangelischer Kirchen in Europa - Leuenberger Kirchengemeinschaft", på engelsk: Community of Protestant Churches i Europa - Leuenberg Church Fellowship-, på fransk: Communion d'Eglises protestantes en Europe - Communion ecclésiale de Leuenberg.

Sekretariatets kommentar:

Forslaget er ikke stilt til debatt på neste generalforsamling, men er stilt til avstemning til enkeltkirkene fra eksekutivkomiteen, uten at det gis noe videre anledning til å drøfte det nye navnet. Kirkene skal bare svare om de godtar det nye navnevalget eller ikke, ikke være med i en drøfting av det. Det ville vært ønskelig å ha dette som sak på neste generalforsamling, i stedet for å måtte behandle det "over bordet".

Oversettelsesproblematikken blir tydelig gjennom forslagene. Det tyske ordet "evangelisch" kommuniserer annerledes enn det engelske ordet "protestant", som fungerer dårlig i en anglikansk kontekst. Mens ordet "evangelisch" nok står i samsvar med kirkenes egen definisjon av sin konfesjonelle kirkefamilie, er ordet "protestant" i en engelskspråklig kontekst mer tvetydig. Fellesskapets ønske om å være *the* "protestant voice in Europe" samsvarer dårlig med vår egen selvforståelse og med identiteten til noen av våre søsterkirker som ikke står innenfor dette fellesskapet, men allikevel, enn på en noe annen måte, er en del av den "protestantiske arven". Dette gjelder også noen av de lutherske kirker innenfor Porvoofellesskapet, men ikke minst våre episkopale søsterkirker i Storbritannia-Irland. Det ser ikke ut til at denne problematikken er blitt reflektert inn i navneforslagene. Med andre ord: Det synes mer nærliggende å akseptere det tyske navneforslaget enn det engelske.

Det nye navneforslaget kan ikke uten videre oversettes til norsk eller skandinavisk. Verken betegnelsen "protestantisk" eller "evangelisk" er ord som gir mye gjenklang i det norske språk eller i vår egen kirkelig selvforståelse. For vår egen del kunne kanskje begrepet "Fellesskapet av reformatoriske kirker i Europa" være mer saksvarende. Dette bør fremmes i et eget forslag. Videre må det synliggjøres at de skandinaviske medlemskirkene i Danmark og Sverige som fullverdige medlemskirker tilhører et eget språkområde som bør inkluderes i fellesskapets terminologi og selvforståelse.

Den norske kirke har tidligere vært svært kritisk overfor tanken om en europeisk protestantisk synodedannelse. Det nye navnet skal, i følge eksekutivkomiteen, nettopp være med på å styrke *den* "protestantiske stemmen i Europa". "Now more than ever, when Europe is in the process of making important political decisions for the future, we highlight in this way our claim to bring in the Protestant voice in this process." (se vedlegg - brev fra E. Parmentier). Spørsmålet er om man i denne sammenhengen ikke på nytt burde synliggjøre Den norske kirkes holdning til ønsket om en protestantisk synodedannelse, med bakgrunn i signaturforklaringen ved Den norske kirkes undertegnelse av konkordien (sml. pkt. 5, signaturforklaringen).

Ønsket om å gi fellesskapet et navn som er lettere tilgjengelig, er forståelig og bør prinsipielt kunne støttes av Mellomkirkelig råd. "Leuenberg kirkefellesskap" er et navn som er tungvint og forteller lite om fellesskapets identitet. At det må diskuteres en navneendring er således forståelig og er i samsvar med et forslag fra generalforsamlingen i Belfast. På generalforsamlingen ble det allikevel ikke gitt klare føringer for at navnet skulle forandres uten debatt på neste generalforsamling.

Fellesskapet har alltid hatt en undertittel "fellesskapet av reformatoriske kirker i Europa", som har fungert bra i vår språkkontekst.

Spørsmålet er om selve navneendringen kan holdes atskilt fra fellesskapets stadig større ønske om å være *den* "protestantiske røsten i Europa". Siden eksekutivkomiteen tydeligvis ikke ser på disse tingene atskilt, bør vi forholde oss til spørsmålet samlet sett. Spørsmålet er også om denne navneendringen haster slik at det ville være umulig å utsette behandlingen til den kan tas i et større forum på neste generalforsamling.

Signaturforklaring, vedtatt på Kirkemøtet i Trondheim 19.11.1999

DEN NORSKE KIRKES SIGNATURFORKLARING VED UNDERTEGNELSEN AV LEUENBERG-KONKORDIEN

Den norske kirke ønsker å uttrykke sin glede over å kunne undertegne Leuenberg-konkordien. Ved at vi undertegner konkordien, gir vi et konkret og skriftlig uttrykk for vår positive vurdering av den. I tillegg ønsker vi imidlertid også å uttrykke hvordan vi oppfatter vår forpliktelse ved at vi blir en signaturkirke.

Den norske kirkes økumeniske posisjon

Den norske kirke er på mangfoldig vis bundet inn i økumeniske relasjoner med andre kirker. Gjennom Porvoofellesskapet mellom nordiske og baltiske lutherske kirker, og de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland har vi fullt kirkelig fellesskap med disse anglikanske kirker. Vi har også en avtale om alter- og prekestolfellesskap med Metodistkirken i Norge («Nådens Fellesskap»). Gjennom Det Lutherske Verdensforbund har vi et fullt kirkelig fellesskap med de andre nordiske folkekirkene og alle de andre medlemskirkene i dette fellesskapet. Vi er også medlem av Kirkenes Verdensråd og Konferansen av Europeiske Kirker.

Det nære fellesskapet med andre kirker innebærer en forpliktelse også i forhold til avtaler som vi for øvrig har inngått. Det må være et teologisk samsvar mellom de ulike avtaler og den kirkelige og teologiske tradisjon vi er del av.

På bakgrunn av disse overveielser ønsker vi i noen punkter å presisere hvordan vi oppfatter vår egen undertegnelse av konkordien. Ved dette tydeliggjør vi også vår forståelse av den:

1. I takknemlighet erkjenner vi at de dogmatiske stridigheter mellom våre kirker har fått en tilstrekkelig avklaring gjennom Leuenberg-konkordien. Ved å undertegne konkordien gir Den norske kirke sin anerkjennelse av dette faktum.
2. Vi slutter oss til den forståelse av evangeliet og sakramentene som kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien. Ved dette kan vi også legge bak oss de teologiske stridigheter som våre kirker har regnet som kirkesplittende. På grunnlag av enigheten om forståelsen av evangeliet (LK 33) forplikter vi oss gjennom konkordien til å tilby alter- og prekestolfellesskap til signaturkirkene.

Denne forpliktelsen hviler på en overbevisning slik den kommer til uttrykk i Leuenberg-konkordien, «at vi sammen har del i Jesu Kristi ene kirke og at Herren har frigjort og forpliktet dem til felles tjeneste.» (LK 34)

3. Den norske kirke vil understreke betydningen av de læresamtalene som er ført mellom signaturkirkene siden 1973. Den utdypning som er skjedd i forståelsen av kirken og sakramentene, er viktig for vår positive vurdering av Leuenberg-konkordien og vår tilslutning til Leuenberg-kirkefellesskapet. Vi vil understreke behovet for fortsatte teologiske samtaler. Sammen med kirkene i Leuenberg-kirkefellesskapet kan vi ikke akseptere alter- og prekestolfellesskap med kirker som praktiserer gjendåp.
4. På bakgrunn av de økumeniske avtaler som vi har inngått, er det blitt tydelig for oss at både forståelsen av og den konkrete utformingen av kirkefellesskap blir ulik i de forskjellige kontekster. I alle våre kirker finnes det former for pastoral tilsynstjeneste

(»episkopé«). Dette er en nødvendig funksjon i alle kirker. Den konkrete utformingen og forståelsen av det kirkelige tilsyn kan likevel variere.

I Porvooavtalen har Den norske kirke sammen med de andre signaturkirkene uttrykt at fellesskapet i Ord og sakrament tydeliggjøres gjennom den tilsynstjeneste som tilhører hyrde- og læreembetet, og som bispeembetet i spesiell forstand er betrodd. Disse er ytre tegn på kirkelig enhet.

Både ut fra den økumeniske samtale og ut fra vår egen kirkes historie har vi lært å verdsette denne tradisjonen. Bispeembetets plass i Den norske kirke har gjort det enklere å nå frem til fellesskap med anglikanske kirker. Det forhindrer ikke at vi kan anerkjenne kirker som ikke har et slikt embete og ha fullt kirkefellesskap med dem.

5. Gjennom en undertegnelse av konkordien anerkjenner vi vår nære tilknytning til Leuenberg-konkordiens signaturkirker. En undertegnelse av Leuenberg-konkordien betyr imidlertid ikke at vi ønsker en utvikling av protestantiske, synodale strukturer i Europa.¹ Samarbeidet med signaturkirkene innenfor Leuenberg-kirkefellesskapet bør ikke føre til at andre økumeniske relasjoner blir vanskeliggjort.
6. Virkeliggjøringen av det kirkelige fellesskap skjer både på et teologisk og på et praktisk plan, i det daglige liv mellom kirkene som har sluttet seg til fellesskapet. Vi er takknemlige for den utfordring som ligger i undertegnelsen av konkordien og i det alter- og prekestolfellesskap som er konsekvensen av dette. Vi håper at vi, som Den norske kirke og som del av Porvoo-fellesskapet, gjennom Leuenberg-kirkefellesskapet også kan bidra til en gjensidig berikelse av våre tradisjoner og av vårt kirkeliv.
7. På grunnlag av og i overensstemmelse med den enighet som er oppnådd i konkordien og som er i samsvar med vår kirkes bekjennelse ønsker vi på denne måten å gi uttrykk for vårt fellesskap med Leuenberg-konkordiens signaturkirker.

Undertegnelsen av konkordien skjer i overbevisningen om at kallet til kirkens enhet i Jesus Kristus også virkeliggjøres i og gjennom fellesskapet av Leuenberg- konkordiens signaturkirker.

¹ Vi er takknemlige for at dette aspektet er vektlagt i konkordien selv (LK §46) og i konkordiens tolkning i dokumentet «Leuenberg - Meissen - Porvoo. Modelle kirchlicher Einheit aus der Sicht der Leuenberger Konkordie», §3.5., der det sies: «Der ökumenische Aspekt der LK hat von Anfang an deutlich machen wollen, dass diese sich nicht als konfessioneller Alleingang, sondern vielmehr als Beitrag zur 'ökumenischen Gemeinschaft aller christlichen Kirchen' versteht (§46).»

J: OFT
kopi BSA

Leuenberg Church Fellowship (LCF)
Leuenberger Kirchengemeinschaft (LKG)
Communion ecclésiale de Leuenberg (CEL)

12 MAI 2003

Til: SDI
J.nr.: 03/168-1
Arkiv nr.: 511.110

Dear sisters and brothers,

As you may already know from the press release on the last Executive Committee meeting, the Executive Committee decided to submit to our signatory churches its proposal to **change the name of our church fellowship**. We would like to give you more information about it.

This decision was made in pursuance with the resolution made in this regard at the General Assembly of Belfast as quoted in the following:

“The Executive Committee is also instructed, in close consultation with all member churches, to develop further ... the ways in which the Leuenberg Church Fellowship works ... A new cycle of General Assemblies should also be devised, along with a different designation which brings out more clearly the character of the Leuenberg Church Fellowship as a fellowship of Protestant churches.”

The Executive Committee has long reflected on the name change, consulting informally with the churches in order to reach a widely acceptable result. At our last meeting we decided to tackle the matter now rather than waiting for the next General Assembly.

The argument for giving up our current name was widely favoured in Belfast. The wording of the current name does not depict what we are directly, but only in connection with the background explanation. It does not state which churches belong the church fellowship. And last but not least it is no longer up to our claim to be the Protestant voice in Europe so clearly formulated in Belfast.

Which name to take then? The Executive Committee dealt intensively with various options. Then it came to agree unanimously on a name which was already mentioned in the resolution of the General Assembly quoted above. We now submit to our churches our suggestion that our church fellowship be called in the future:

Community of Protestant Churches in Europe
– Leuenberg Church Fellowship –

Gemeinschaft evangelischer Kirchen in Europa
– Leuenberg Kirchengemeinschaft –

Communion d’Eglises protestantes en Europe
– Communion ecclésiale de Leuenberg –

This suggestion is backed by the following reflections:

We considered the concept of community indispensable for the specificity of our fellowship, viz. alliance as opposed to conference or association on the one hand and union on the other, to come to expression more clearly. It has always been an essential part of self-understanding of the Leuenberg Church Fellowship.

The reference to Europe seemed to us indispensable, too. Our foundation document itself is officially called “Agreement between Reformation Churches in Europe”. Over the past decade the Leuenberg Church Fellowship has become more and more clear in its consideration that Europe the context in which we should implement our witness and service. The Belfast Assembly affirmed once again this position. Now more than ever, when Europe is in the process of making important political decisions for the future, we highlight in this way our claim to bring in the Protestant voice in this process.

Präsidium:
Prof. Dr. Elisabeth Parmentier (Straßburg)
Prof. Dr. Michael Beintker (Münster)
Ratspräsident Pfr. Thomas Wipf (Bern)

Sekretariat:
Dr. Wilhelm Hüffmeier
Leiter des Berliner Sekretariats
Durchwahl +49-30-310 01 210

Bankverbindung:
Bank für Kirche und Diakonie Duisburg (BLZ: 350 601 90)
Konto: EKU-Kirchenkasse (Nr.: 1 511 111 010)
Vermerk: Leuenberg

Of course, this choice is not without problem: our fellowship includes five South American churches, some of them being members for over 20 years. They remain our fully entitled members. We know at the same time that they have their particular context in which to fulfil their mission of witness and service, and the link among these churches may be brought to bear effectively also in an alliance of Protestant churches in South America. We would like to encourage them, therefore, to strengthen their fellowship at theological and to form a church fellowship which may serve as a model for continuing "Leuenberg Process" on other continents.

It was also generally agreed to keep the old name as subtitle as a clear sign of the continuance of the fellowship, which has already achieved a high degree of recognition in the ecumenical context.

The object of the most intensive discussion was the choice of the adjective for the word "churches". The Leuenberg Agreement is called, as already mentioned, "Agreement between Reformation Churches in Europe"; and one has occasionally heard of a "community of Reformation churches in Europe". The word "Reformation" has its strength in its reference to the origin of the Lutheran and Reformed churches.

Nevertheless we could not take "Reformation" for three reasons: 1) it is not familiar to the general public; 2) it is likely to be confused with the word "Reformed"; 3) there is no equivalent adjective in English and French. So we gave up "Reformation" (German: reformatorisch) in favour of "Protestant" (German: evangelisch – this word appears in almost all the names of our German-speaking member churches and bears no theological connotation of its English faux ami "evangelical").

The churches using other languages are asked to take account of this linguistic subtlety. They may consult with other churches using the same languages.

The Executive Committee intends to announce officially the new name at their next meeting to be held at Leuenberg from 31 October to 2 November 2003. Therefore we ask all our member churches to return the enclosed ballot sheet **by 30 September 2003 letting us know of their decisions whether they vote for changing or keeping the current name.** With the two-third majority voting for the name change, the Executive Committee will regard the matter as settled. **No reply will be regarded as a yes-vote.** So please observe the deadline if you are against the name change.

The name change is of course only one of many steps leading to the strengthening of our fellowship and enabling it to intensified witness and service. Our next circular will inform you of other decisions made at the Executive Committee meeting in Warsaw along with further reports on the current work.

With my warmest post-Easter greetings – the peace of the Risen One be with you all!

Berlin/Strasbourg, 8 May 2003

Prof. Elisabeth Parmentier, President
On behalf of the Executive Committee

Enc.: Ballot sheet

Bitte zurücksenden bis zum/Please return by/Veuillez renvoyer avant le: 30-9-2003
Fax: ++49/(0)30/310 01 200

Leuenberger Kirchengemeinschaft
– Sekretariat –
Jebensstr. 3

D - 10623 Berlin

– Bitte ankreuzen/Please mark/Cocher la case choisie –

Ja/Yes/Oui,

wir stimmen zu, dass die Leuenberger Kirchengemeinschaft in Zukunft den Namen trägt:
we agree that the Leuenberg Church Fellowship be called in the future:
nous acceptons que la Communion ecclésiale de Leuenberg porte le nom de :

Gemeinschaft evangelischer Kirchen in Europa

– Leuenberger Kirchengemeinschaft –

Community of Protestant Churches in Europe

– Leuenberg Church Fellowship –

Communion d'Eglises protestantes en Europe

– Communion ecclésiale de Leuenberg –

Nein/No/Non,

wir lehnen den Vorschlag ab und möchten bei dem bisherigen Namen bleiben.
we refuse the proposal and would prefer to keep the current name.
nous déclinons la proposition et préférons conserver le nom actuel.

(Ort/Place/Lieu, Datum/Date)

Kirche/Church/Eglise (Stempel/Stamp/Tampon)

Unterschrift(en)/Signature(s)

